

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้บริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
กรณีศึกษา: บ้านธาตุอิงฮัง นครไครซอนพรมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*

Model of community participation in the context of cultural attraction
Case Study: Ban That Ing Hung Village, Kaisone Phomvihane City,
Savannakhet province, Lao People's Democratic Republic

สาลี สุวันนะวงสา, ยุทธการ ไวยอาภา, กิรติ ตระการศิริวานิช และ มนสิชา อินทจักร
Saly Souvannavongsa, Yutthakarn Waiapha, Keerati Trakansiriwanich and Monsicha Inthajak

คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้
School of Tourism Development, Maejo University.
Email: souvannavongsas@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุอิงฮัง 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุอิงฮัง และ 3) กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้บริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุอิงฮัง นครไครซอนพรมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องที่มีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวบ้านธาตุอิงฮัง จำนวน 3 กลุ่ม รวม 9 คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

บริบทพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม ด้านธุรกิจท่องเที่ยว ด้านการตลาดการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สำหรับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

สำหรับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้บริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุอิงฮัง คือ เจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงคนในชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในทุกด้านหรือทุกขั้นตอน กล่าวคือ ควรมีสติเข้าร่วมในที่ประชุม เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในที่ประชุม มีส่วนร่วมในการวางแผนการประสานงาน การบริการ การประกอบส่วนด้านแรงงานหรือทรัพย์สินเงินทอง และอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกัน ควรได้รับผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และทั่วถึงทั้งทางตรง และทางอ้อม รวมทั้งควรมีสติในการติดตามประเมินผลกระทบทั้งด้านบวก และด้านลบที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน

คำสำคัญ: รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน; บริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม; บ้านธาตุอิงฮัง

* Received January 2, 2022; Revised February 16, 2022; Accepted March 20, 2022

Abstract

The objectives of this study were to: 1) explore the context of cultural attraction at the Ban That Ing Hung Village 2) investigate the participatory of community in the development of cultural attraction at the Ban That Ing Hung Village and formulate model of community participation in the context of cultural attraction at the Ban That Ing Hung Village, Kaisone Phomvihane City, Savannakhet province, Lao People's Democratic Republic. This research was Qualitative Research, by focus group discussion. The total of informants was staff that working for the tourism in 3 groups, 9 informants. Result of the study are summarized by objectives as the followed:

The context of cultural attraction has six consist: cultural attractions, environmental education, tourism business, tourism marketing, local community participation and awareness-raising for those involved in tourism. The participation in the community has four consist: participation in decision making, participation in the Implementation, participation in receiving benefits and participation in monitoring evaluation.

For the Model of community participation in the context of cultural attraction at the Ban That Ing Hung Village, Kaisone Phomvihane City, Savannakhet province, Lao People's Democratic Republic, That all of the relevant authorities and everyone in the community should be seriously involved in every aspect or every step such as they should be eligible to participate in the meeting, present their opinions on various issues at the meeting. Participate in planning, service, assembling labor or property and conservation of cultural tourism resources, should receive a fair benefit both directly and indirectly and they should also have the right to monitor and assess the positive impacts and the negative side together.

Keywords: Model of community participation; context of cultural attraction; Ban That Ing Hung Village

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อมหรือธุรกิจสนับสนุนต่าง ๆ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินได้เป็นอย่างมาก มีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ที่ผู้อยู่ในท้องถิ่นได้เก็บมาประดิษฐ์เป็นหัตถกรรมพื้นบ้าน ขายเป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาท และมีความสำคัญต่อด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และวัฒนธรรม ด้านธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (ฉันทิช วรรณถนอม, 2552) เป็นอุตสาหกรรมที่มีความโดดเด่นที่สุด มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และรวดเร็ว สามารถสร้างรายได้ในรูปแบบเป็นเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศอย่างมหาศาลในแต่ละปี เป็นการส่งเสริมธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรง และทางอ้อม เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจการโรงแรม ธุรกิจบริการอาหาร การขนส่ง การขายของที่ระลึก ฯลฯ ส่งเสริมการลงทุนในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สนามบิน ท่าเรือ การคมนาคม โดยธุรกิจทางด้านการท่องเที่ยวนั้นยังสามารถช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ และช่วยกระจายรายได้ให้กับประชาชนท้องถิ่นได้ด้วย (กระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรม และท่องเที่ยว, 2559)

แขวงสะหวันนะเขต เป็นแขวงที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ของประเทศ มีที่ตั้งอยู่ภาคกลางตอนใต้ของประเทศ ซึ่งตั้งอยู่ตรงข้ามกับจังหวัดมุกดาหาร ประเทศไทย มีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 (สะหวันนะเขต-มุกดาหาร) ซึ่งเป็นสะพานที่มีความสำคัญที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์อันแน่นระหว่างสองประเทศ แขวงสะหวันนะเขต มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายที่แสดงถึงร่องรอยของมรดกวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศลาวหลายแห่ง เช่น วัดใหญ่ไชยภูมิ วัดตาแหลว เรือนหิน วัดหนองน้ำจันทน์ วัดพระธาตุโพ่น และอีกหนึ่งสถานที่ที่เป็นสัญลักษณ์ของแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งเป็นสถานที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศ และนักท่องเที่ยวจากประเทศไทย ที่เดินทางมาเยี่ยมชม และกราบไหว้สักการบูชา นั่นก็คือ วัดธาตุอิงฮัง ตั้งอยู่ที่บ้านธาตุอิงฮัง นครไกรสอนพรมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยชุมชนบ้านธาตุอิงฮังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีร่องรอยความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ มีการสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณี ฮีตสิบสองคองสิบสี่ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์ และมีความโดดเด่น (แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว แขวงสะหวันนะเขต, 2558) แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว แขวงสะหวันนะเขต ได้กำหนดวัตถุประสงค์ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และการส่งเสริมการท่องเที่ยวของแขวงสะหวันนะเขต ปี 2019-2025 โดยได้กำหนดแผนงาน และโครงการต่าง ๆ เช่น แผนปรับปรุงยุทธศาสตร์พัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยว แผนพัฒนาวงจรการท่องเที่ยวภายใน และต่างประเทศ แผนสำรวจ ขึ้นบัญชี และปักหลักหมายแหล่งท่องเที่ยวทั่วแขวง แผนสำรวจ และศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แผนจัดสัน และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แผนพัฒนาพื้นฐานโครงสร้าง และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการบริการทั่วแขวง รวมทั้งแผนสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมาย คือ เพื่อให้สภาพเศรษฐกิจ การบริการ การท่องเที่ยวมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้ภาครัฐ

เอกชน และประชาชน ทำให้คนในชุมชนท้องถิ่นนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นพื้นฐานสำคัญในการก้าวไปสู่การหลุดพ้นจากความยากลำบาก (แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงสะหวันนะเขต, 2562)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าทางพรรค-รัฐบาลของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีนโยบายมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และการส่งเสริมการท่องเที่ยวตั้งที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วก็ตาม เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาได้อ่านบททวนแผนดังกล่าว ผสมผสานกับข้อมูลที่ได้มา และตามด้วยภาพความเป็นจริงในปัจจุบันแล้ว พบว่าผู้รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่แต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของบ้านธาตุดึงฮัง ยังขาดความสัมพันธ์ และประสานงานกันอย่างจริงจัง ที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแต่ละภาคส่วนนั้นยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำเพราะขาดการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ขาดความต่อเนื่อง และขาดรูปแบบในการบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

ด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่ง และเลือกวิจัยในประเด็นนี้เพื่อกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้บริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชนบ้านธาตุดึงฮัง นครไกรสอนพรมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเป็นข้อมูลให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้นำไปประยุกต์ใช้ช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุดึงฮัง มีความพร้อมมากกว่าเดิม มีระบบการบริหารจัดการที่ดีเยี่ยม และมีระเบียบแบบแผนที่ชัดเจน รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และคนในชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุดึงฮัง นครไกรสอนพรมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุดึงฮัง นครไกรสอนพรมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้บริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชนบ้านธาตุดึงฮัง นครไกรสอนพรมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) ผู้วิจัยเลือกสนทนากลุ่มกับผู้บริหารที่เป็นตัวแทนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุดึงฮังโดยตรง ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชน พร้อมทั้งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุดึงฮัง นครไกรสอนพรมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 3 กลุ่ม รวมทั้งหมด 9 คน ได้แก่ 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว แขวงสะหวันนะเขต จำนวน 3 คน 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ห้องแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว นครไกรสอนพรมวิหาร จำนวน 3 คน และ 3) กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาคส่วนต่าง ๆ ภายในบ้านธาตุดึงฮัง

อิงฮัง จำนวน 3 คน เพื่อกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้บริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม บ้านธาตุอิงฮัง นครไกรสอนพรหมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล นัดหมายวันเวลาถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย พร้อมทั้งอธิบายวิธีการสนทนากลุ่มเพื่อความเข้าใจกับประเด็นคำถาม และลงพื้นที่เก็บข้อมูลตัวจริงโดยการสนทนากลุ่ม ในส่วนของวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique)

สรุปผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ภายใต้บริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุอิงฮัง นครไกรสอนพรหมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยสามารถสรุปออกเป็น 2 ส่วน โดยรายละเอียดมีดังนี้

ส่วนที่ 1: ด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุอิงฮัง

1.1 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ควรมีวัดวาอาราม พิพิธภัณฑสถานโบราณคดี ศิลปะ รูปปั้น หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด งานแกะสลัก งานสถาปัตยกรรมที่มีความเก่าแก่ดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่น มีสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพังที่สามารถบ่งบอกถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมา มีกระบวนการศึกษาเรียนรู้ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีพื้นบ้าน และควรมีความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นเฉพาะตัวที่มีการสืบสืบทอดมาอย่างยาวนาน เช่น วัฒนธรรมทางด้าน ภาษา การแต่งกาย การกิน การดำรงชีวิต เป็นต้น (สนทนากลุ่ม, มิถุนายน 2564)

1.2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ควรมีการศึกษาสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ โดยก่อนอื่นเจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวต้องได้ทำการศึกษาถึงลักษณะพิเศษของแหล่งท่องเที่ยว และบริเวณรอบ ๆ แหล่งท่องเที่ยวว่ามีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไรบ้าง และควรพัฒนาในจุดใดบ้าง สิ่งใดควรพัฒนา ก่อนหรือหลังอย่างไร พร้อมทั้งควรมีการวางแผนการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็นระบบ และถูกวิธีควรกระจายความรู้ให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องผ่านที่ประชุม ผ่านการจัดกิจกรรม ผ่านป้ายสื่อความหมายในแต่ละจุดที่สำคัญ ๆ ภายในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวได้รับรู้อย่างทั่วถึง เข้าใจได้ง่าย เพื่อกระตุ้นให้มีจิตสำนึกที่ดี มีความเข้าใจต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีความรักความหวงแหนต่อทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนของตน มีความรู้ และมีวิธีการจัดการขยะที่ถูกวิธี รับรู้ผลประโยชน์จากหากมีการอนุรักษ์ และนำใช้ถูกวิธี พร้อมทั้งรับรู้ถึงผลเสียหรือผลกระทบทางลบถ้าหากสิ่งแวดล้อมมีการเสื่อมโทรมลง (สนทนากลุ่ม, มิถุนายน 2564)

1.3 การบริหารจัดการด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ และด้านการจัดการ เพื่อพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชนนั้น สิ่งที่ต้องทำ คือ ควรมีการศึกษา และสำรวจความต้องการที่จะพัฒนาในแต่ละด้าน ควรมีการวางแผนที่ดี ควรมีการกำหนดรูปแบบหรือมีโครงสร้างในการบริหารจัดการที่เป็นระบบ เช่น มีการจัดสรรบุคลากรให้มีความเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย มีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ มีการนำใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สมเหตุสมผล และเพียงพอต่อความต้องการ พร้อมทั้งควรมีการบริหารจัดการ และมีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน มีความต่อเนื่อง เพื่อทำให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด (สนทนากลุ่ม, มิถุนายน 2564)¹

1.4 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ควรมีการจัดทำการตลาดการท่องเที่ยว โดยก่อนอื่นเจ้าหน้าที่ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความเข้าใจต่อบริบทแหล่งเที่ยวของตนเองว่ามีจุดเด่นทางด้านใดบ้าง ควรมีการสร้างค่านิยมให้กับแหล่งเที่ยวของตนเอง ควรมีการบริหารจัดการที่ดี เป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจนหรือไม่ซับซ้อน พร้อมทั้งควรมีการเตรียมความพร้อมหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น เส้นทางคมนาคมมีความสะดวกสบาย มีที่พัก โฮมสเตย์ ร้านค้า ร้านอาหารชุมชน มีบริการเสื้อผ้า หรือผ้าถุงให้เช่าเพื่อเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน มีลานจอดรถที่กว้างขวาง มีการทำความสะอาด และมีการดูแลความปลอดภัยชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ มีการสร้างเครือข่ายธุรกิจท่องเที่ยว มีการโปรโมทหรือโฆษณาให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักชุมชน และแหล่งเที่ยวผ่านหลายช่องทาง เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อโน้มน้าวหรือดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ภายในชุมชนของตนเองให้มากที่สุด (สนทนากลุ่ม, มิถุนายน 2564)

1.5 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ เช่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดำเนินงาน แบ่งปันผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลกระทบจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางบวก และทางลบร่วมกัน (สนทนากลุ่ม, มิถุนายน 2564)

1.6 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น ควรมีการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการกับท่องเที่ยว โดยการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ คนในชุมชน ผู้ประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีความรักความหวงแหนต่อทรัพยากรที่มีอยู่ มีระเบียบแบบแผนในการบริหารจัดการที่ถูกวิธี รู้วิธีนำใช้ รู้วิธีการพัฒนา และรู้วิธีการปกป้องรักษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชนของตนเองให้ทรงคุณค่า และให้คงอยู่อย่างยั่งยืน เช่น รู้จักวิธีการจัดการขยะ หรือการคัดแยกขยะที่ถูกวิธี มีทักษะในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม มีความเข้าใจ และรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่ตามมาหากมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งสามารถทำได้โดยผ่านวิธีการจัดฝึกอบรม จัดสัมมนา หรือผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน (สนทนากลุ่ม, มิถุนายน 2564)

ส่วนที่ 2: ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านธาตุอิงฮัง

2.1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ เช่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเข้าร่วมที่ประชุม สามารถเสนอความคิดเห็นในเวลาที่มีการจัดประชุม จัดสัมมนา จัดกิจกรรมต่าง ๆ หรือเสนอความคิดเห็นผ่านตัวแทนรับผิดชอบในแต่ละหน่วยงาน เช่น เสนอสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เสนอทางเลือกในการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดแนวทงนโยบาย มีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการจัดสรร การควบคุม การกระจาย และการนำใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน มีส่วนร่วมการตัดสินใจในการแบ่งปันรายได้จากการท่องเที่ยว รวมทั้งมีส่วนร่วมในการปกป้องรักษาคุ้มครองแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกัน (สนทนากลุ่ม, มิถุนายน 2564)

2.2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในประเด็นต่าง ๆ ให้มากที่สุด เช่น มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการประสานงาน การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในการทำพิธีกรรมทางศาสนา นำพานักท่องเที่ยวเข้าเที่ยวชมชุมชนสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน พร้อมทั้งการคุ้มครองหรืออนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกัน เช่น การจัดสรรร้านค้า ร้านอาหาร ร้านของของที่ระลึก ร้านของเครื่องไหว้

สักการะบูชา การดูแลรักษาความสะอาด ดูแลรักษาความปลอดภัย นอกจากนี้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการแบ่งปันรายได้จากการดำเนินงานร่วมกันด้วย (สนทนากลุ่ม, มิถุนายน 2564)

2.3 การประกอบส่วนของคนในชุมชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น คนในชุมชนควรได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรง และทางอ้อม เช่น ได้รับความสะดวกสบายทางด้านการคมนาคม มีไฟฟ้า มีน้ำประปาใช้อย่างเพียงพอ และทั่วถึง มีอาชีพ มีงานทำจากการของสินค้า ขายอาหาร ขายของที่ระลึก ขายเครื่องไหว้สักการะบูชา รวมทั้งมีรายได้จากการดำเนินงานร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกัน ซึ่งจะเป็นผลดี และนำผลประโยชน์มาให้คนในชุมชน สามารถส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และทำให้ชีวิตมีความมั่นคงมากขึ้น (สนทนากลุ่ม, มิถุนายน 2564)

2.4 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล กล่าวคือ ควรจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ และแบ่งงานกันให้ชัดเจนในแต่ละหน่วยงานเพื่อรับประกันไม่ให้เกิดมีการก้าวก่ายหน้าที่ยุ้อื่น ไม่ให้เกิดผลประโยชน์ที่ทับซ้อนกัน และควรมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการบริหารจัดการหรือการกำหนดรูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวว่ามีความเหมาะสม มีความชัดเจนหรือไม่ ด้านการจัดสรรบุคลากร ด้านการจัดสรรงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์การท่องเที่ยวมีความเหมาะสม เพียงพอหรือไม่ การบริหารจัดการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างไรบ้าง ควรมีการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาในประเด็นใดบ้าง ผลจากการดำเนินงานนั้นส่งผลกระทบต่อในทางบวกหรือลบต่อวัฒนธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมหรือทำให้สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และปัญหาต่าง ๆ นั้นได้รับการแก้ไขหรือยัง ซึ่งคนในชุมชนนั้นควรสามารถประเมินผลโดยแสดงความคิดเห็นผ่านหลากหลายช่องทาง เช่น ผ่านที่ประชุม ผ่านการเขียนข้อความหรือเขียนจดหมายแล้วนำไปใส่กล่องรับความคิดเห็นในที่ทำการของชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการติดตามประเมินผล มีความภาคภูมิใจ และรู้สึกเป็นเจ้าของ (สนทนากลุ่ม, มิถุนายน 2564)

อภิปรายผลการวิจัย

บริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุอิงฮัง นครโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ประกอบด้วย 6 ด้าน โดยรายละเอียดมีดังนี้

1) ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่า ควรมีวัดวาอาราม พิพิธภัณฑสถาน โบราณคดี ศิลปะ รูปปั้น หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด งานแกะสลัก มีร่องรอยทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี วิธีการดำรงชีวิตที่มีความเป็นเอกลักษณ์ มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นเฉพาะตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจ้าอธิการรุ่งโรจน์ อธิปัญญา และพระครูกัลยาณกิตติวัฒน์ (2562) ที่วิจัยเรื่องการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการวิจัย พบว่า สภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์มีความหลากหลายเป็นไปตามสภาพทางกายภาพตามภูมิศาสตร์จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีความหลากหลายทั้งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน และศิลปวัฒนธรรม ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น วัด พระปรางค์ อุโบสถ วิหาร สถูปเจดีย์ พระพุทธรูป ศาลาการเปรียญ หอไตร ที่เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของชนชาติไทยสะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิต และเทคโนโลยีการจัดการของผู้คนใน

สังคม เป็นแหล่งรวมศิลปวิทยาการในสาขาต่าง ๆ ทั้งด้านโบราณคดี ศาสนสถาน วัฒนธรรม จารีตประเพณี สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม สุนทรียศาสตร์ ฯลฯ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดนั้นนับว่ามีคุณค่า และมีบทบาทที่สำคัญยิ่ง เพราะวัดเป็นแหล่งที่เชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชน และเป็นสถานที่รวบรวมมรดกศิลปวัฒนธรรม และศิลปกรรมอันวิจิตรงดงามเพียบพร้อมด้วยคุณค่าทางศิลปะที่แสดงให้เห็นถึง ภูมิปัญญา และความเป็นอัจฉริยะของบรรพบุรุษ

2) ด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม พบว่า ควรศึกษาจุดเด่นจุดด้อยของแหล่งท่องเที่ยว และบริเวรรอบ ๆ แหล่งท่องเที่ยว ควรวางแผนการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกวิธี ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อกระจายความรู้ความเข้าใจ รู้มาใช้ รู้รักษา รู้พัฒนาให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์ (2560) ที่วิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพื้นที่ชุ่มน้ำหนองไชยวาน บ้านดอนแดง อำเภอสรีสงคราม จังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การเกิดจิตสำนึกในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนที่ตนเป็นเจ้าของอยู่ ดังนั้น เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคง และยั่งยืน รัฐควรทำความเข้าใจกับชาวบ้านในชุมชนเกี่ยวกับกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา และการสื่อความหมายธรรมชาติว่ามีความสำคัญอย่างไร และควรส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรประสาน และร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกอบรม ศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว เพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบต่อทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในอนาคต

3) ด้านธุรกิจท่องเที่ยว พบว่า ควรนำใช้บุคลากร งบประมาณ วัสดุ-อุปกรณ์อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพมากที่สุด และไม่สิ้นเปลือง ควรจัดเตรียมความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ลานจอดรถ ห้องน้ำ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ที่พัก การบริการขนส่ง และการบริการทางด้านต่าง ๆ เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนสามารถดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ ปัญญา (2563) ที่วิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์การตลาดดิจิทัลเชิงกลยุทธ์: หลักฐานเชิงประจักษ์จากธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยได้สรุปหรือให้ความหมายของธุรกิจท่องเที่ยวเอาไว้ว่า “ธุรกิจท่องเที่ยว” เป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก และมักใช้ในความหมายของการรวมทุกธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งโดยตรง และโดยอ้อม เช่น ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ประกอบด้วย ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจรถเช่า ธุรกิจการบิน ธุรกิจของที่ระลึก ของฝาก และผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยทางอ้อม ประกอบด้วย ร้านอาหาร ผู้ผลิตงาน หัตถกรรมพื้นบ้าน ผู้ประกอบการรายเล็กในท้องถิ่น ธุรกิจสปา ร้านนวดแผนโบราณ สถานเสริมความงาม สถานพยาบาลเฉพาะทาง เป็นต้น

4) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว พบว่า ควรรับรู้ถึงจุดเด่นของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ของชุมชน พร้อมนำใช้ให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด ควรมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ สร้างเครือข่ายธุรกิจท่องเที่ยว มีการโปรโมท หรือโฆษณาแหล่งท่องเที่ยวผ่านหลายช่องทางเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้อย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ

และศรัณยา แสงลิ่มสุวรรณ (2555) ที่วิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกลยุทธ์ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้ และสนใจมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น ควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารผ่านหลากหลายช่องทาง เช่น ผ่านสื่อการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การพูดแบบปากต่อปาก การจัดตั้งศูนย์บริการแก่นักท่องเที่ยว การจัดนิทรรศการภาพถ่าย หรือการใช้สื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์เพื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว และแนวคิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบเนื่องต่อไป

5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น พบว่า ควรเน้นให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และมีความต่อเนื่องในแต่ละด้าน เช่น ด้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลกระทบบจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติยา สมศิลา และ กนกกานต์ แก้วนุช (2561) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้สรุปว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลงาน

6) ด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พบว่า ควรจัดสัมมนา อบรม หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความต่อเนื่อง เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้ มีความเข้าใจ รู้วิธีนำใช้ รู้วิธีการพัฒนา รู้วิธีการปกป้องรักษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชนของตนให้ทรงคุณค่า รวมทั้งสร้างจิตสำนึกที่ดีให้คนในชุมชนมีความรักความหวงแหนต่อทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนของตนให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์จิรา สุขบรรจง (2559) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนามมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยววันนั้น หน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ทุกฝ่าย ซึ่งเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับความหมายของการอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงความหมายที่แท้จริงของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ทุกฝ่ายเกิดความรัก ความหวงแหนทรัพยากรทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หนามมดแดง เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรที่จะมาทดแทนในอนาคต ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนในท้องถิ่น โดยการร่วมกับโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นให้เยาวชนได้เข้ามาทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุอิงฮัง นครไทรสอพนมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ประกอบด้วย 4 ด้านโดยรายละเอียดมีดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ควรมีส่วนร่วมในที่ประชุมเพื่อปรึกษาหารือ เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสรร ควบคุม กระจายความรู้ กระจายผลประโยชน์ ปกป้องรักษา คุ้มครอง รวมทั้งการนำใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และนำไปใช้ได้ยาวนานที่สุด ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชาญ ฤทธิธรรม, พุฒฉัตร สิทธิ และ โปษณ์ จันทร์โพธิ์ (2564) ที่วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครสกลนคร โดยได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจเอาไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในที่ประชุม มีส่วนร่วมในการวางแผน นำเสนอข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจดำเนินการ รับฟังความคิดเห็นกันระหว่างประชาชน ผู้บริหาร และบุคลากรให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครสกลนคร ร่วมกัน

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า ควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน การประสานงาน การบริการ การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกัน รวมทั้งการประกอบส่วนด้านแรงงาน เช่น การดูแลรักษาความสะอาด ความปลอดภัยชีวิต และทรัพย์สินของคนในชุมชน และนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิษณุ หยกจินดา (2557) ที่วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่าประชาชนมีความสามารถต่อการมีส่วนร่วมออกแรงในการทำกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนา มีความสามารถต่อการมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพย์สินเงินทองเพื่อใช้ในการทำกิจกรรม และมีความสามารถสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ควรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เป็นธรรมในด้านต่าง ๆ ทั้งทางตรง และทางอ้อม เช่น มีอาชีพ มีรายได้ มีปัจจัยที่อำนวยความสะดวกสบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน หรือสาธารณูปโภคที่ดี เช่น มีไฟฟ้า มีน้ำประปาใช้ที่เพียงพอ การเดินทางเข้าสู่ชุมชน รวมทั้งเส้นทางภายในชุมชนมีความสะดวกสบาย คนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีความมั่นคงมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตประสงค์ สุธิเดช (2560) ที่วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาดวง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาดวง และเพื่อลดข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงการให้ความสำคัญในการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้มีความยั่งยืนไว้ให้ลูกหลานได้มีส่วนร่วมในการใช้ และเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ให้ได้ยาวนานที่สุดนั้น หน่วยงานภาครัฐ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนควรเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมินผล และที่สำคัญ คือ ควรได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนที่เหมาะสม และเป็นธรรม

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ควรจัดทำอย่างเป็นระบบ มีความชัดเจน และมีความเหมาะสมในการติดตามประเมินผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยต้องครอบคลุมในแต่ละด้าน เช่น การจัดสรรบุคลากร จัดสรรงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการนักท่องเที่ยว การคุ้มครอง และนำใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา เฉลียวชาติ (2560) ที่วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ควรเปิดโอกาสให้

ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางภาครัฐหรือภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นในลักษณะของการแต่งตั้งผู้แทนจากภาคประชาชนเป็นคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานได้อย่างทั่วถึง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องก็ควรนำเสนอผลการดำเนินงานให้คนในชุมชนได้รับทราบด้วยตนเองต่อที่ประชุมด้วยเช่นกัน

องค์ความรู้การวิจัย

ผ่านการวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้บริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุอิงฮัง นครไทรสอนพรมิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังที่แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้บริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุอิงฮัง

สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย ผ่านการวิจัย และทำการสังเคราะห์ข้อมูลลงในแผนภาพที่ 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า บริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุอิงฮัง ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (2) ด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม (3) ด้านธุรกิจท่องเที่ยว (4) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว (5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และ(6) ด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สำหรับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านธาตุอิงฮัง ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ(4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้บริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุอิงฮัง นครไทรสอยพรมิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือ เจ้าหน้าที่รัฐ และเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงคนในชุมชนควรร่วมมือกันให้มากยิ่งขึ้นโดยการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังอย่างต่อเนื่องในด้านต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กล่าวคือ ควรมีส่วนร่วมในที่ประชุม มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นในประเด็นการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีความเหมาะสม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กล่าวคือ มีส่วนในการวางแผน การประสานงาน การบริการ อนุรักษ์ รวมทั้งประกอบส่วนด้านแรงงาน และ ทรัพย์สินเงินทองในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ กล่าวคือ ควรได้รับผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และทั่วถึงในด้านต่าง ๆ ทั้งทางตรง และทางอ้อม รวมทั้งหลีกเลี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อน และในส่วนการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล กล่าวคือ เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง และคนในชุมชนมีสิทธิในการติดตามประเมินผลผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวร่วมกันทั้งด้านบวก และด้านลบ โดยการติดตามประเมินผลนั้นต้องมีความชัดเจน และเหมาะสม มีความรัดกุม และครอบคลุมทุกประเด็น และควรมีช่องทางที่หลากหลายในการติดตามประเมินผลด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐ ควรให้ความสำคัญในเรื่องการมีส่วนร่วมในทุกรูปแบบ โดยเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าเดิมในทุกขั้นตอน เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ความสามารถ เพิ่มทักษะ อีกทั้งเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดี เพื่อก่อให้เกิดความตระหนักความรักความหวงแหนต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ภายในชุมชนของตนให้เกิดความยั่งยืน และคงอยู่ถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน

1.2 หน่วยงานภาครัฐ ควรมีนโยบาย สนับสนุน และส่งเสริมเพิ่มเติมมากกว่าเดิมเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนให้มีความพร้อมรอบด้าน และยกระดับให้กลายเป็นการท่องเที่ยวที่มีเครือข่ายท่องเที่ยวที่ครบวงจรด้านการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพ ความพร้อม ความเข้มแข็งมั่นคงมากยิ่งขึ้น และพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

1.3 เจ้าหน้าที่ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรยกระดับ ปรับปรุงการอำนวยความสะดวก การบริการ ปรับปรุงระบบการนำเสนอ เผยแพร่โฆษณา ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน

ผ่านหลากหลายช่องทาง เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องกระจายเสียงของชุมชน บ้ายสื่อความหมาย เอกสาร และผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวรับรู้อย่างทั่วถึง และเป็นเงื่อนไขที่ดีในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

1.4 เจ้าหน้าที่ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่แผนกแกล่งข้าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงสะหวันนะเขต เจ้าหน้าที่ห้องกานแกล่งข้าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวนครไครสอนพรมวิหาร และเจ้าหน้าที่ภาคส่วนต่าง ๆ ภายในชุมชนบ้านธาตุงฮัง ควรนำผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้บริบทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านธาตุงฮัง นครไครสอนพรมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไปนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบท และสภาพความเป็นจริง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนของตน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว 5 As ได้แก่ Attraction (สิ่งดึงดูดใจ) Accessibility (ความสามารถในการเข้าถึง) Amenity (สิ่งอำนวยความสะดวก) Accommodation (ที่พัก) และ Activity (กิจกรรม) เพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางหรือรูปแบบ และจัดเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการพัฒนาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นผลประโยชน์ให้กับหัวหน้า รวมถึงเจ้าหน้าที่ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตลอดถึงคนในชุมชนบ้านธาตุงฮัง นครไครสอนพรมวิหารแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.2 ควรศึกษาผลกระทบทั้งด้านบวก และด้านลบที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยการศึกษาต้องครอบคลุมผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำมาเป็นรูปแบบในการวางแผนบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดี ให้มีความพร้อม และเพื่อสามารถรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้าได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว. (2559). วิสัยทัศน์ 2030, ยุทธศาสตร์ถึงปี 2025 และแผนพัฒนาทางด้านแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวของ สปป ลาว ปี 2016-2020.
- กาญจนา แสงลิ่มสุวรรณ และ ศรีนยา แสงลิ่มสุวรรณ. (2555). การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. **วารสารนักบริหาร**, 32(4), 139-146.
- กฤติยา สมศิลา และ กนกกานต์ แก้วนุช. (2561). ปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี**, 12(1), 103-123.
- จิตประสงค์ สุลิเดช. (2560). การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. **วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยแม่โจ้**.
- จันทร์จิรา สุขบรรจง. (2559). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. **วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยกรุงเทพ**.
- เจ้าอธิการรุ่งโรจน์ อธิปัญญา และ พระครูกัลยาณกิตติวัฒน์. (2562). การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์. **วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ**, 1(2), 125-140.
- ฉันทัช วรรณ ถนอม. (2552). ความหมาย และความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. แหล่งที่มา: <https://tourismatbuu.wordpress.com> สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2564.
- ณัฐวุฒิ ปัญญา. (2563). การสร้างสรรค์การตลาดดิจิทัลเชิงกลยุทธ์: หลักฐานเชิงประจักษ์จากธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย. **วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา**, 10(1), 20-44.
- ปัญญา เฉลียวชาติ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์**. แหล่งที่มา: http://ns.nsruc.ac.th/bitstream/nsru/183/1/Punya_chalieochart.pdf สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2564.
- แผนกแถลงข่าววัฒนธรรมและท่องเที่ยว แขวงสะหวันนะเขต. (2558). **บทรายงานประจำปี และแผนการท่องเที่ยวของแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**
- แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว แขวงสะหวันนะเขต. (2562). **แผนพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยว แขวงสะหวันนะเขตปี 2019-2025**.
- พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์. (2560). การท่องเที่ยวชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพื้นที่ชุ่มน้ำหนองไขยวาน บ้านดอนแดง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม. **วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ**, 13(2), 47-62.
- วิชาญ ฤทธิธรรม, พุฒจักร สิทธิ และ โพนธ์ จันทร์โพธิ์. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครสกลนคร. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์**, 8(5), 27-41.

วิษณุ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. แหล่งที่มา:http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/55930171.pdf สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2564.